

Κεφάλαιο Πρώτο

Κόκκινη κορδέλα

Η κορδέλα είχε χρώμα ζωηρό άλικο, όταν η Μαίρη Σόντερς την αντίκρισε για πρώτη φορά, τότε στο Λονδίνο. Έτος 1760: δεκατριών χρονών κορίτσι. Η χοντρή λωρίδα του μεταξιού είχε ακριβώς το χρώμα της παπαρούνας που φύτρωνε στα λιβάδια πίσω απ' το Χόλμπορν, όπου εξασκούνταν οι τοξότες. Ήτανε πλεγμένη στα ασημένια μαλλιά μιας κοπέλας στην οποία τότε η Μαίρη έστηνε καρτέρι, στο Σέβεν Ντάιαλς.

Η μητέρα της Μαίρης –γνωστή ως κυρία Σούζαν Ντίγκοτ αφότου ξαναπαντρεύτηκε μ' έναν καρβουνιάρη αυτή τη φορά– έλεγε κάθε τόσο στην κόρη της να μην περνάει απ' το Σέβεν Ντάιαλς επιστρέφοντας από το σχολείο της Πρόνοιας. Στέκι των αποβρασμάτων του Λονδίνου, αποκαλούσε το Ντάιαλς η Σούζαν Ντίγκοτ. Αλλά οι απαγορεύσεις προσέλκυαν τη Μαίρη όπως η φωτιά, τις κρύες χειμωνιάτικες νύχτες.

Άλλωστε, ποτέ δεν βιαζότανε να γυρίσει στο σπίτι. Αν έφεγγε ακόμη, όταν έφτανε στο υπόγειο των δυο δωματίων της οικογένειας στην Τσάρινγκ Κρος Ρόουντ, η Μαίρη ήξερε τι θα έβλεπε από το χαμηλό, ξεφλουδισμένο παράθυρο του υπογείου: τη μάννα της, караβοτσακισμένη μέσα σε μια θάλασσα φτηνά λινά, με τα ροζιασμένα της δάχτυλα να σφίγγουν το βελόνι, να στριφώνουν και να ενώνουν αμέτρητα φοδραρισμένα τετραγωνάκια, ενώ το νεογέννητο θα ούρλιαζε στο καλάθι του. Δεν είχες πού να καθίσεις, χωρίς να κλείνεις στη Σούζαν Ντίγκοτ είτε το πέραςμα είτε το φως. Η Μαίρη έπρεπε να αλλάξει τις λερωμένες πάνες του μωρού, χωρίς το παραμικρό παράπονο, αφού στο κάτω κάτω

ήταν αγόρι, το πολυτιμότερο απόκτημα της οικογένειας. Ο Γουίλιαμ Ντίγκοτ –ο Ντίγκοτ, όπως αποκαλούσε νοερά η Μαίρη τον πατρίο της– θα έκανε ώρες να γυρίσει απ’ τη δουλειά. Και ήτανε χρέος της να περιμένει ουρά στο πηγάδι του Λονγκ Έικρ ώσπου να νυχτώσει, για δυο κουβάδες νερό, ώστε να πλύνει τη φάτσα του ο Ντίγκοτ πριν πάει για ύπνο.

Ήταν λοιπόν να απορείς που η Μαίρη προτιμούσε να χασομεράει το απόβραδο στο Ντάιαλς, όπου εφτά δρόμοι ξεκινούσαν προς εφτά διαφορετικές κατευθύνσεις, και υπήρχαν πάγκοι φορτωμένοι μετάξια, ψάρια ολοζώντανα που σπαρταρούσαν στα βαρέλια, γλάροι που έκρωζαν από ψηλά, και ο γυρολόγος με τα πανωφόρια του φοδραρισμένα με δαντέλες και κορδέλες, σε χρώματα που η Μαίρη γευότανε θαρρείς στη γλώσσα της: κίτρινο σαν το φρέσκο βούτυρο, μαύρο σαν το μελάνι και το γαλαζωπό της φλόγας; Όπου παιδιάρια με μπόι μισό απ’ το δικό της κάπνιζαν κάτι θεόρατες πίπες φτύνοντας στο καλντερίμι καπνιά, όπου σπουργίτια καθγάδιζαν πάνω στα αποφάγια κάποιου ξεροκόμματου; Όπου η Μαίρη δεν άκουγε ούτε την ανάσα της με τα ποδοβολητά, το κροτάλισμα των κάρων, τον ήχο της καμπάνας, τα καμπανάκια των ταχυδρόμων, τα βιολιά και τα ντέφια, και τα ουρλιαχτά των πωλητών και τωνπραματευτάδων που συναγωνίζονταν ποιος θα πρωτοπουλήσει λεβάντα, νεροκάρδαμο, τυρόπηγμα με ζάχαρη και τα κάθε λογής πράγματα του κόσμου; *Εδώ η καλήπραμάτεια, εδώ η καλήπραμάτεια!*

Και κοπέλες, πάντα δυο τρεις κοπέλες σε καθεμιά από τις εφτά γωνίες του Ντάιαλς, με τα ξέθωρα μάγουλα και τα κατκόκκινα, σαν κεράσι, χείλη τους. Η Μαίρη δεν ήταν ανόητη: ήξερε πως ήταν πόρνες. Μόλις που γύριζαν να την κοιτάξουν, και δεν περίμενε τίποτα παραπάνω. Γιατί να νοιαστούν για ένα κάτισχνο κοριτσόπουλο με γκριζο κουμπωτό ρούχο που του έπεφτε και στενό, και κολλημένο μαύρο μαλλί στριμωγμένο μέσα στο σκούφο; Εκτός απ’ την κοπέλα με τη γυαλιστερή, άλικη κορδέλα που κρεμότανε στον κότσο της, και μια ουλή που έσκαβε το χάρτινο, θαρρείς, μάγουλό της – εκείνη συνήθιζε να χαμογελάει στη Μαίρη παράξενα με την άκρη του στραβού στόματός της. Αν δεν υπήρχε το τεθλασμένο εκείνο σημάδι από το μάτι ως το σαγόني,

εκείνη η κοπέλα θα ήτανε το ομορφότερο πλάσμα που είχε αντικρίσει στη ζωή της η Μαίρη. Οι φούστες της θύμιζαν άλλοτε σμαράγδι, άλλοτε φράουλα, άλλοτε πάλι βιολέτα, και φούσκωναν σαν να τις φυσούσε άνεμος. Τα στήθια της ξεχειλίζουν από τον κορσέ, σαν γάλα που φουσκώνει στην κατσαρόλα. Τα μαλλιά της, δεμένα ψηλά, ήταν πασπαλισμένα με ασημόσκονη, και η κόκκινη κορδέλα τα διαπερνούσε σαν αιμάτινο αυλάκι.

Η Μαίρη ήξερε πως οι πόρνες ήτανε το πιο κάτω του κάτω. Κάποιες από δαύτες έδειχναν ευτυχισμένες, αλλά μόνο για τα μάτια του κόσμου.

—Η κοπέλα που χάνει την αρετή της, τα χάνει όλα, παρατήρησε η μάνα της μια μέρα, καθώς έστεκε μισή μέσα μισή έξω στο κατώφλι και κοιτούσε δυο περαστικές που διάβαιναν πιασμένες αγκαζέ, με τις τεράστιες ροζ φούστες τους να ταλαντεύονται σαν καμπάνες. Όλα, Μαίρη, ακούς; Αν δεν μείνεις καθαρή, δεν θα βρεις άντρα να πάρεις.

Ήταν επίσης και καταραμένες. Το έλεγε κάποιος απ' τα ποιηματάκια που είχε μάθει η Μαίρη στο σχολείο:

*Πορνεία, μεθύσι, κλεψιά και φευτιά,
όλα θα καούν στην αιώνια φωτιά.*

Τις κρύες νύχτες, κάτω απ' τη φθαρμένη κουβέρτα, άρεσε στη Μαίρη να φαντάζεται τη ζεστασιά εκείνης της φωτιάς να της ψήνει τις παλάμες: η αιώνια φωτιά! Πόσες αποχρώσεις μπορούσε άραγε να πάρει μια φλόγα; αναρωτιόταν.

Αυτή δεν είχε τίποτα δικό της με χρώμα, έτσι την παίδευαν λαχτάρες κάθε λογής. Η αγαπημένη της ασχολία σε κάθε διαθέσιμο μισάωρο ήτανε να τριγυρνάει στο Πικαντίλι, κάτω απ' τις πελώριες ξύλινες πινακίδες που κρέμονταν στις αλυσίδες τους. Η καλύτερη ήταν του χρυσοχόου, σε σχήμα γιγάντιου επίχρυσου μπράτσου και σφυριού. Η Μαίρη σταματούσε σε κάθε φανταχτερή βιτρίνα και πίεζε το μουτράκι της στο κρύο τζάμι. Πόσο έντονα έφεγγαν οι λύχνοι, ακόμα και στο φως της ημέρας. Πόσο κομψά και έξυπνα ήταν αραδιασμένα στην προθήκη τα καπέλα, τα γάντια και τα παπούτσια, πραγματικό χάρμα οφθαλμών. Ρούχα

στολισμένα με ασήμι, φίλντισι και χρυσό ήτανε στοιβαγμένα τόσο ψηλά, όσο το κεφάλι ενός ανθρώπου, και τα χρώματά τους γέμιζαν το στόμα της σάλια. Ουδέποτε η Μαίρη αποτόλμησε να μπει σε τέτοιο κατάστημα –ήξερε πως θα την πετούσαν έξω– αλλά κανείς δεν θα την εμπόδιζε να κοιτάξει.

Το δικό της φόρεμα είχε το σκούρο γκρι καφέ της κροκάλας –ώστε οι προστάτες του σχολείου να αντιλαμβάνονται ότι τα κορίτσια ήταν ταπεινά και υπάκουα, καταπώς έλεγε η διευθύντρια. Το ίδιο ίσχυε και για τα σκουφιά και τις κουμπωτές κάπες που έπρεπε να παραμένουν στο σχολείο μετά το τέλος του μαθήματος, μαζί με τα βιβλία, για να μην τα βάζουν ενέχυρο οι γονείς. Μια φορά, η Μαίρη προσπάθησε να πάρει κρυφά σπίτι της τους *Βασιλείς και Βασιλίσσες της Αγγλίας*, για να το διαβάσει κάτω από τα σκεπάσματα με το φως του δρόμου που τρύπωνε στο υπόγειο, αλλά την πιάσανε να φεύγει με το βιβλίο παραμάσχαλα και της κάνανε κόκκινη ριγέ την παλάμη με τη βέργα. Όχι ότι αυτό την εμπόδισε, απλώς την έκανε πιο επινοητική. Την επόμενη φορά που η δασκάλα ξέχασε να μετρήσει τα βιβλία στο τέλος του μαθήματος, η Μαίρη σφήνωσε το *Παιδικό βιβλίο των μαρτύρων* ανάμεσα στα μπούτια της και βγήκε με μικρά, προσεκτικά βήματα, σαν να πονούσε. Ποτέ δεν επέστρεψε στο σχολείο εκείνο το βιβλίο. Αγαπημένη της απεικόνιση ήτανε του αγίου που υψώνεται στον ουρανό πάνω σ' ένα γιγάντιο ταψί.

Εκτός απ' το καθημερινό φόρεμά της, η Μαίρη είχε κι ένα κυριακάτικο –παρότι οι Ντίγκχοτ πήγαιναν στην εκκλησία Σεντ Μάρτιν Ιν Δε Φιλντς μόνο δυο φορές το χρόνο– αλλά είχε από καιρό ξεθωριάσει σε μπεζ. Ο άρτος ο επιούσιος της οικογένειας έτριξε στο μάσημα, από την κιμωλία που έβαζε ο φούρναρης για να τον ασπρίσει. Το τυρί της ήταν άχρωμο και ιδρωμένο από το νέρωμα. Αν οι Ντίγκχοτ έτρωγαν κρέας, τις σπάνιες φορές όπου η μάνα της Μαίρης παρέδιδε έγκαιρα κάποια κομμάτια, είχε το αγνό καφετί του ροκανιδιού.

Όχι πως ήταν ακριβώς φτωχοί. Η Μαίρη Σόντερς και η μητέρα της, και ο άντρας που έπρεπε να προσφωνεί πατέρα, είχαν καθένας ένα ζευγάρι παπούτσια, και αν το μωρό, ο Μπίλι, δεν βιαζότανε να περπατήσει, θα είχε κι αυτός το δικό του, όταν θα

το χρειαζόταν. Η φτώχεια ήταν τελείως διαφορετική κατάσταση, και η Μαίρη το ήξερε καλά. Φτώχεια είναι όταν κομμάτια του κορμιού σου φαίνονται μέσα από τις τρύπες των ρούχων σου. Φτώχεια είναι να βράξεις και ξαναβράξεις την ίδια πρέζα τσάι, εβδομάδες ολόκληρες, ώσπου να πάρει το χρώμα του νερού. Φτώχεια είναι να σωριάζεσαι στο δρόμο. Είναι η μεταλλική μυρωδιά στο χνότο του αγοριού που σωριάστηκε στο σχολείο την ώρα της προσευχής.

—Μακάριοι οι πράοι, τόνισε τότε η διευθύντρια, και σώπασε για μια στιγμή, δυσάρεστημένη με τη διακοπή, για να συνεχίσει έπειτα, διότι αυτοί θα κληρονομήσουν τη γη.

Αλλά το αγόρι εκείνο δεν κληρονόμησε τίποτα, κατά την άποψη της Μαίρης. Το μόνο που έκανε ήταν να λιποθυμήσει ξανά το άλλο πρωί, και να μην ξανάρθει ποτέ στο σχολείο.

Ναι, η Μαίρη ήταν ευγνώμων για πολλά πράγματα, και το ήξερε: από τις δερμάτινες σόλες στις πατούσες της και το φωμί που έτρωγε, μέχρι το γεγονός ότι πήγαινε έστω σχολείο. Παρότι ανιαρό, ήταν καλύτερο απ' το να σφουγγαρίζεις πάτωμα καπηλειού στα οχτώ σου χρόνια, όπως το κορίτσι του διπλανού υπογείου. Δεν υπήρχαν πολλά κορίτσια που συνέχιζαν το σχολείο, όταν έκλειναν τα δεκατρία. Οι περισσότεροι γονείς θεωρούσαν τη μόρφωση περιττή. Αλλά διακαής πόθος του Κομπ Σόντερς ήταν η κόρη του να μάθει όσα εκείνος δεν έμαθε ποτέ—ανάγωση, γραφή και αριθμητική—κι από σεβασμό προς τη μνήμη του, η χήρα του φρόντιζε το κορίτσι να μη λείπει ποτέ από το σχολείο. Ναι, η Μαίρη ήταν ευγνώμων για όσα είχε, δεν χρειαζόταν τις μπηχτές της μάνας της να της το θυμίζουν.

—Τα καταφέρνουμε, έτσι δεν είναι; απαντούσε η Σούζαν Ντίγκοτ σε κάθε παράπονο, δείχνοντας τα μακριά, ριζιασμένα της δάχτυλα στη θυγατέρα της. Τα φέρνουμε βόλτα, δόξα να 'χει ο Παντοδύναμος.

Από πολύ μικρή, η Μαίρη άκουσε να αποκαλούν το Θεό Παντοδύναμο Κύριο, και έμαθε έκτοτε να τον συγγέει με το αφεντικό της μητέρας της. Το παιδί που έστειλε το αφεντικό κατέφθανε μ' ένα σάκο υφάσματα μια φορά την εβδομάδα, για να τον πετάξει στα πόδια της Σούζαν Ντίγκοτ.

—Ο Κύριος είπε να τα έχεις έτοιμα ώς την Πέμπτη, αλλιώς δεν θα πληρωθείς, κι όχι άλλους λεκέδες, γιατί θα σε χρεώσει δυο πένες το σελίνο.

Έτσι, στο μυαλό του κοριτσιού, ο Παντοδύναμος Κύριος ήταν ο ιδιοκτήτης όλων των πραγμάτων και των ανθρώπων της γης, και μπορούσες να κληθείς οποτεδήποτε να λογοδοτήσεις για οτιδήποτε.

Εκείνες τις νύχτες, η Μαίρη ονειρευόταν γάλλους μυστακοφόρους να γονατίζουν μπροστά της, ενώ αυτή έκρυβε ακατάδεχτα το πρόσωπο πίσω από μια δαντελένια βεντάλια. Η πόρνη του Ντάιαλς με το σημαδεμένο πρόσωπο κουνούσε το κεφάλι σαν ασημιά λεύκα στο μένος του ανέμου, και η κόκκινη κορδέλα γλιστρούσε στα χέρια της Μαίρης, λεία σαν το νερό.

—Ώρα να σηκωθείς, κορίτσι, ήταν το πρώτο που άκουγε τη μάνα της να φωνάζει το πρωί.

Η Μαίρη έπρεπε να αδειάσει στον υπόνομο το ξέχειλο καθίκι των Ντίγκοτ, να φυσήξει τη φωτιά για να ξανανάψει, και να φήσει ξεροκόμματα καρφωμένα στην άκρη ενός μαυρισμένου πιρουιού.

—Κάνε γρήγορα. Ο πατέρας σου δεν έχει καιρό για χάσιμο.

Λες και ήταν πατέρας της, δηλαδή. Η καλοσύνη του κράτησε μόνο μέχρι να καλοπιάνει και να καταφέρει τη χήρα Σόντερς.

—Έλα, δεν ακούς τον Μπίλι που κλαίει;

Θαρρείς και την ένοιαζε, δηλαδή.

Ένα αγόρι άξιζε όσο δέκα κορίτσια, η Μαίρη το ήξερε, χωρίς να της το έχουν πει. Όταν όμως γεννήθηκε το αγόρι εκείνο, ο ετεροθαλής αδελφός της Μαίρης, η Σούζαν Ντίγκοτ δεν φάνηκε να ικανοποιείται, μάλλον το αντίθετο: έκτοτε, οι αγώνες της έγιναν πιο σουβλεροί, ο χαρακτήρας της πιο στρυφνός. Έβλεπες κάτι σαν οργή στα μάτια της καιμιά φορά, όταν κοίταζε την κόρη της.

—Έχω τέσσερα στόματα να θρέψω, μουρμούρισε κάποτε, και το ένα είναι ένα τελείως άχρηστο θηλυκό.

Όσο η Μαίρη περίμενε στη γωνία κάθε πρωί το γαλατά –ιδιαιτέρα όταν φαρμάκωνε το γάλα με σαλιγκαρόζουμο για να του αφρίζει σαν φρέσκο– έβρισκε καταφύγιο στις πιο γλυκές αναμνήσεις της: τότε που η μάνα της την πήγε στην παρέλαση του Λόρδου Δημάρχου, ή στα πυροτεχνήματα που χάραξαν τον ουρανό

του Τάουερ Χιλ, πέρυσι την Πρωτοχρονιά. Ενώ κρατούσε αγκαλιά το τσίγκινο κύπελλο με το τσάι της και μούλιαζε τα ξεροκόμματα για να μαλακώσουν, οραματιζόταν ένα μέλλον μέσα στη χλιδή. Θα έβαζε την καμαριέρα να της πλέκει μια άλικη κορδέλα στις κοτσίδες της κάθε πρωί. Το φανταχτερό χρώμα θα έκανε τα μαλλιά της να λάμπουν σαν πυρωμένο κάρβουνο. Οι ήχοι του μέλλοντός της θα ήταν αλλόκοτοι: φλογέρες, άτια που καλπάζουν και διαπεραστικές τρίλιες γέλιου.

Όλη μέρα στο σχολείο, η Μαίρη συλλογιόταν φανταχτερά χρώματα, καθώς αντέγραφε κανόνες και διόρθωνε την ορθογραφία των κοριτσιών στα διπλανά θρανία. Κανένα μάθημα δεν απαιτούσε από μέρους της πολλή σκέψη – αυτό ήταν το πρόβλημα. Η διευθύντρια την έλεγε ψηλομύτα, αλλά η Μαίρη θεωρούσε ανόητο να υποκρίνεται ότι δεν αντιλαμβάνεται την ευστροφία της. Όσο θυμότανε τον εαυτό της, έβρισκε τη μάθηση εξωφρενικά απλή. Τώρα, την είχαν απορροφήσει φαντασιώσεις φουστανιών με κρινολίνα και ουρές τρία μέτρα καθώς έστεκε όρθια – ένα κεφάλι πιο πάνω απ’ τα μικρότερα κορίτσια– και απάγγελλε τις Αρχές της Αρετής:

*Οι άνθρωποι έρχονται στη Γη για να δουλεύουν
και μόνο τα κακά παιδιά το αποφεύγουν.*

Η Μαίρη είχε τόσο πια εξοικειωθεί μ’ αυτούς τους στίχους, ώστε μπορούσε να τους απαγγέλλει μαζί με τους άλλους μαθητές, αλλά το μυαλό της να ταξιδεύει αλλού. Μπορούσε να ψάλλει, για παράδειγμα, τις Πέντε Προϋποθέσεις της Σωτηρίας, ενώ αποφάσιζε ότι δεν θα φορούσε ποτέ μεπεζ χρώμα, όταν θα μεγάλωνε και θα γινόταν γυναίκα. Προσπαθούσε να μη σκέφτεται πόσο άδειο ήταν το στομάχι της, ή τον Παντοδύναμο Κύριο στον ουρανό και τι δουλειά σκόπευε να της αναθέσει, ούτε αν θα της έφτανε μια ζωή για να την τελειώσει. Την αθανασία της ψυχής, που με τόση εμμονή διαλαλούσαν οι δασκάλες, η Μαίρη ήξερε πως ευχαρίστως θα την αντάλλαζε με την πιο ασήμαντη ίντσα καλλονής. Ένα κομμάτι κόκκινη κορδέλα.